

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ**

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

Матеріали

VII Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції

06 листопада 2020 року

Одеса
ОДУВС
2020

УДК 342.92(477)
ББК 67.9.(4Укр)401.0
С764

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

764 Стан та перспективи розвитку адміністративного права
України: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф.,
м. Одеса, 06 листопада 2020 р. – Одеса : ОДУВС, 2020. – 138 с.

УДК 342.92(477)
ББК 67.9.(4Укр)401.0

© ОДУВС, 2020

***ПРАВОВА ПРИРОДА ДОГОВОРУ ПРО МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ
ЗА ПРОГРАМОЮ МЕДИЧНИХ ГАРАНТІЙ***

Маковій В.П., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри (Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Розглядаючи право на охорону здоров'я як одне з основоположних природних прав людини як фізіологічної істоти, необхідно звернути увагу на форму та зміст реалізації цього права. У зв'язку з цим доречно згадати положення Загальної декларації прав людини, ч. 1 ст. 25 якої прямо вказує на одне з основних завдань, що стоять перед кожною державою-підписантом, а саме: створення гідних умов проживання людини, необхідних для підтримання її здоров'я і

забезпечення додатковими соціальними благами у випадку виникнення фізіологічних чи вікових порушень такого (хвороба, інвалідність, старість тощо). Відповідним чином на рівні національної правової системи в Конституції України (ст. 49) та Цивільному кодексі України (ст. 283) безпосередньо було деталізовано право особи на охорону здоров'я, яке забезпечується системною діяльністю державних та інших організацій, передбаченою Конституцією України та законом. Вочевидь сутність останнього поняття має множинне значення, під яким слід розуміти систему законодавства в сфері охорони здоров'я людини, як найвищої цінності сучасної держави та суспільства.

З огляду на положення одного з фундаментальних нормативно-правових актів у цій сфері Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (ст. 3) під здоров'ям людини необхідно розуміти її стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад. У той же час, охорону здоров'я як правову категорію слід тлумачити як систему вчинених державою, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами з даної сфери суспільного буття заходів, що спрямовані на створення дієвого механізму доступу будь-кого до спектру медичних послуг, медичного обладнання та відповідних лікарських засобів з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя.

Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» наша держава заклала підвалини до побудови власної моделі охорони здоров'я, що визначила ортогональні вектори для унормування всієї системи медичних послуг і суміжних з нею сфер господарювання. У розрізі наведеного безумовно вагомим є питання співвідношення й вирішення предмету правового регулювання між приватним і публічним правом, а відповідно й між цивільним та адміністративним. Зокрема, слушним буде визначитись з приводу таких категорій як цивільно-правовий договір та адміністративний договір у відповідному співставленні природи договору з надання медичних послуг та договору про медичне обслуговування населення, відображених у чинному цивільному та адміністративному законодавстві України.

Обидва різновиди договорів по своїй суті є соціально-правовим інструментом до реалізації права на охорону здоров'я людини, однак вони мають суттєві відмінності.

У правовому вимірі згідно положень Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та Закону України «Про державні гарантії медичного обслуговування населення» договором про медичне обслуговування населення є договір між Національною службою здоров'я України, як головним розпорядником бюджетних коштів на забезпечення системи охорони здоров'я, та закладами з охорони здоров'я і фізичними особами – підприємцями, які зареєстровані та одержали в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики. Даний договір є за своєю природою адміністративним, оскільки характерною його рисою є участь на одній із сторін суб'єкта, який уповноважений на його укладення та реалізацію в межах власних повноважень, визначених адміністративним законодавством. Дійсно, в якості головного розпорядника бюджетних коштів на потреби провадження господарської діяльності в сфері охорони здоров'я виступає Національна служба здоров'я України (надалі - НСЗУ), яка є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення. Оскільки система державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення передбачає сукупність заходів та засобів, за допомогою яких має забезпечуватись медичне обслуговування населення за рахунок державного бюджету в межах визначеного переліку та обсягу медичних послуг і лікарських засобів, то саме договір про медичне обслуговування населення має розглядатись як один з таких засобів, що використовує НСЗУ для реалізації власного адміністративно-правового статусу в якості замовника медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій згідно п. 3 Положення про Національну службу здоров'я України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1101. Для даного договору притаманним поряд зі специфічним адміністративно-правовим статусом однієї із сторін (НСЗУ) є публічний інтерес, на задоволення якого він укладається, віднесення предмета договору до кола обов'язків, що реалізує НСЗУ стосовно замовлення відповідних

медичних послуг та лікарських засобів, імперативна процедура укладення договору, визначена відповідним адміністративним законодавством, особливо для НСЗУ, а також визначений законодавством перелік умов, що входять до змісту такого договору, як-то норми ст. 8 Закону України «Про державні гарантії медичного обслуговування населення», як наслідок, не сприйняття сутності принципу свободи договору, як такого. Даний договір за своєю природою є договором на користь третіх осіб.

Договір з надання медичних послуг регламентований положеннями Цивільного кодексу України в загальних рисах в числі договорів з надання послуг (глава 63). Закон України «Про захист прав споживачів» окремо визначає сутність послуги як родового поняття для даного об'єкта споживчих відносин, під якою сприймається діяльність виконавця з надання (передачі) споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб (ст. 1). Оскільки цивільне законодавство засноване на ідеях диспозитивності, свободи договору, то щодо останнього договору відсутня додаткова регламентація, яка створює передумови до волонтаризму його сторін на користь власним інтересам з дотриманням вимог щодо меж здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків з огляду на норми ст.ст. 12-14 Цивільного кодексу України. При цьому договір з надання медичних послуг за своєю природою є оплатним договором, який реалізується за рахунок замовника (пацієнта) або ж держави, що створює передумови до сприйняття його як безоплатного, з приводу чого наявна позиція Конституційного Суду України [1]. Водночас необхідно погодитись з існуючою точкою зору, згідно якої у межах реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення формою договору приєднання з надання медичних послуг є так звана декларація про вибір лікаря [2, с. 50].

Оскільки сутність категорії «договір» розкривається у приватному, читай цивільному праві, доречним є окреслення характеристики договору про медичне обслуговування населення у розрізі підходів до даного явища саме з позиції приватноправових засад, де раціональним буде виокремлення його ознак у площині диференціації цивільно-правових договорів. По-перше, такий договір за метою є договором з надання послуг публічного характеру, а саме з охорони здоров'я в числі інших подібних послуг із забезпечення життєдіяльності населення [3, с.32]. По-друге, цей договір з урахуванням значення для задоволення відповідних потреб та з огляду на викладене є публічним. По-третє, залежно від суб'єкта, що набуває права за договором, договір про медичне обслуговування населення, як було вказано вище, є договором на користь третьої особи, пацієнта. По-четверте, цей договір за моментом укладення є консенсуальним, оскільки згідно вважається укладеним з моменту досягнення домовленості з істотних умов й оформлення у письмовій (електронній) формі. По-п'яте, він вчиняється у простій письмовій формі, яка згідно чинного законодавства ототожнюється з електронною, а тому припускає використання електронного підпису (п. 11 Порядку укладення, зміни та припинення договору про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій (надалі – Порядок)). По-шосте, у цьому договорі простежуються ознаки договору з умовою, оскільки набрання ним чинності безпосередньо пов'язується з встановленням в кошторисі відповідного бюджетного призначення для НСЗУ (п. 23 Порядку). По-сьоме, залежно від характеру розподілу прав та обов'язків між сторонами договір, що є предметом розгляду, необхідно віднести до взаємних або синалагматичних договорів, оскільки права та обов'язки розподіляються між його сторонами. Щодо решти критеріїв, то за ступенем юридичної завершеності він є остаточним, за змістом діяльності – майновим, за формою легітимації – легітарним, за порядком укладення – договором приєднання. Безумовно, наведені критерії класифікації не є вичерпними. Вочевидь, заслуговує на увагу диференціація договору про медичне обслуговування населення у контексті підходу до поділу за відповідними критеріями господарсько-правових договорів з надання послуг, в числі яких: джерело закріплення, характер діяльності, характер правосуб'єктності послугонадавача, порядок формування покладених в основу договору зв'язків, вид господарської діяльності, тощо [4, с. 327].

Наведені міркування виокремлюють комплексний підхід у характеристиці договору про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій, який з огляду на адміністративно-правову природу правового режиму його реалізації віднаходить власне коріння у

сутності цивільно-правового договору з надання послуг, й можуть слугувати підвалиною для подальших досліджень.

Література

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу) від 29.05.2002. *Офіційний вісник України*. 2002. № 23. Ст. 1132.

2. Теремецький В.І., Книш С.В. Розмежування адміністративних і цивільних правовідносин у сфері охорони здоров'я в Україні. *Право та державне управління*. 2019. № 2 (35). Том 2. С. 47-53.

3. Публичные услуги: правовое регулирование (российский и зарубежный опыт) : сборник / под общ. ред. Е. В. Гриценко, Н. А. Шевелевой. М.: Волтерс Клувер, 2007. 256 с.

4. Голіна О.В. Питання класифікації договорів з надання послуг у господарській сфері. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2013. № 2-1 (Ч. 1). Том 26 (65). С. 324-331.

<i>Ігнатченко І.Г.</i>	
ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІЙ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ	26
<i>Карагіоз Р.С., Наумкіна С.М.</i>	
THE SELF-GOVERNMENT IN THE CONTENT OF THE PHENOMENON OF SELF-RESTRICTION OF STATE POWER AND MOVEMENT TO THE RULE OF LAW	27
<i>Коропатов О.М.</i>	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	28
<i>Косаревська О.В.</i>	
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	30
<i>Крижановська О. В.</i>	
СОЦІАЛЬНІ МЕДІЙНІ ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА СУСПІЛЬСТВА	33
<i>Крижановська О. В., Уткіна К.С.</i>	
ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ	36
<i>Кубаєнко А.В.</i>	
МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА СУСПІЛЬСТВА В СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ	37
<i>Маковій В.П.</i>	
ПРАВОВА ПРИРОДА ДОГОВОРУ ПРО МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ЗА ПРОГРАМОЮ МЕДИЧНИХ ГАРАНТІЙ	39
<i>Мирза С.С.</i>	
ЕТАПИ СТВОРЕННЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА КОНДОМІНІУМІВ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	42
<i>Мозоль В. В.</i>	
ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОВІДНИХ КРАЇН ЄВРОПИ	44
<i>Мукоїда Р.В., Берендєєва А.І.</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ «CUSTODY RECORDS» В ДІЯЛЬНІСТЬ РОБОТИ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	46
<i>Пастух І. Д.</i>	
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ	48
<i>Пашковська М.В., Федоровська Н.В.</i>	
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СУМІСНИЦТВА ТА СУМІЩЕННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ	49